

Babicz, Józef

"Wincenty Pol - badacz kultury ludowej", Kazimiera Zawistowicz-Adamska, Warszawa 1966 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/2, 412

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

3. Mapa granic karpaccich grup etnograficznych według Wincentego Pola i późniejszych badaczy. Jest to do pewnego stopnia rekonstrukcja, dokonana przez J. Babicza, podobnej mapy Pola, utraconej w latach 1846 i 1850. Wykonanie tej mapy było niewątpliwie bardzo pracochłonne, za co autorowi należą się szczególne słowa uznania.

Omówione wydawnictwo jest cennym wkładem do historii nauki polskiej, zwłaszcza etnografii; udostępnione w nim szerokiemu ogółowi rękopiśmienne materiały naukowe, geograficzne i etnograficzne, poety Wincentego Pola stanowią również cenny przyczynek do historii polskiej kultury.

Konrad Wypych

Kazimiera Zawistowicz-Adamska, *Wincenty Pol — badacz kultury ludowej*. Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1966, ss. 151.

Etnografia była drugą po geografii dyscypliną uprawianą przez Pola z wielkim zamiłowaniem, zgodnie zresztą z bardziej ścisłą niż dziś więzią obu nauk w tamtych czasach. Kiedy jednak geograficzne osiągnięcia Pola doczekały się szerszej oceny, choćby w studium S. Niemcówny (*W. Pol jako geograf*, Kraków 1923), to oceny etnografów (S. Udziela, A. Fischer, A. Kutrzebianka), dotyczące dorobku Pola w dziedzinie etnografii, były zbyt skąpe i niepełne. Dlatego dobrze stało się, że K. Zawistowicz-Adamska, znana badaczka kultury ludowej, podjęła się wyczerpującej oceny jego zasług w tym zakresie, tym bardziej, że w ostatnich latach wydane zostały nieznane dotąd rękopisy¹, rzucające nowe światło na badania terenowe poety-geografa i etnografa.

Podjęta przez autorkę praca nie należała do rzeczy łatwych, gdyż w dorobku Pola spotyka się obok zaskakujących nowatorstwem idei naukowych brak fachowego przygotowania i poetycką dowolność. Z tych względów dotychczasowe prace o nim są pełne kontrastów, mniej lub więcej pozornie sprzecznych ze sobą dobrych i złych osądów. Toteż niemało trudu włożyła autorka, skoro przedzierając się w swym gruntownym studium przez liczne i wcale niejednolite pod względem opinii publikacje o Polu oraz rozległą i różnorodną treściowo jego spuściznę, doszła do starannie wyważonych, pozbawionych krańcowości ocen, zgodnie z większością dotychczasowych autorów — ocen raczej pozytywnych. Takie oceny wynikają najczęściej z porównań osiągnięć Pola z tym, co zastał na gruncie polskim, ze stanem nauki w naszym kraju. Sądzę, że oceny nie byłyby tak wysokie, gdyby prace, idee i koncepcje Pola porównane zostały z ówczesnym stanem nauki w świecie.

Z solidnością warsztatu naukowego omawianej publikacji wiąże się bogactwo treści w obrazie Pola jako etnografa, obrazie osadzonego między treściowo szkieletem biograficznym a omówieniem badań terenowych i działalności społeczno-publicystycznej, bez czego wielu szczegółów dotyczących Pola-etnografa nie dałoby się wyjaśnić. Problematyka etnograficzna obejmuje: literaturę ludową i starożytności słowiańskie, etnograficzne zróżnicowanie regionalne, osadnictwo, sposób życia i zarobkowania, zagadnienia językoznawcze i gospodarcze, a także koncepcje teoretyczne Pola w tym zakresie.

Wartość publikacji wynika stąd, że jej autorka — stojąc na wysokim poziomie współczesnych badań etnograficznych, z którego mogą być owocnie śledzone ich dzieje — jednocześnie posiadała metodę badań historycznych.

Józef Babicz

¹ Por. zamieszczoną powyżej recenzję i jej przypis 1. (Przypis redakcji).